

MUNKÁK ÉS NAPOK

PARASZTI MUNKÁK ÉS MUNKAESZKÖZÖK KICSIBEN ÉS NAGYBAN

A munkába való belenevelődést szolgáló paraszti játékszerek
a Szórákaténusz Játékmúzeum és Műhely gyűjteményéből

A kiállítás megtekinthető:

2004. október 15-től 2005. február 28-ig,
hétfő kivételével naponta 10.00-12.30 és 13.00-17.00 óráig.
(Szórákaténusz Játékmúzeum és Műhely, 6000 Kecskemét, Gáspár András utca 11.
Tel/fax: 76/481-469, E-mail: szorakatenusz@mail.datanet.hu)

A megnyitó időpontja: 2004.október 15. 11.00 óra

A kiállítást megnyitja: Dr. Juhász Antal egyetemi tanár, néprajzkutató.
Közreműködnek: Andó Ilona, Nagy Erika és a Hírös Alapfokú Művészetoktatási Iskola
táncosai

A megnyitót Búfeledtető és kedvderítő címmel alföldi természetes borok bemutatója és
kóstolója követi.

A kiállítás forgatókönyvét és a katalógust írta:

Kepéné Bihar Mária

A múzeumpedagógiai megoldásokat tervezték:

Homokiné Bibor Anna
Majorosné Belvaracz Ibolya, múzeumpedagógusok.

Fotók: Lendvai Kepe Zoltán, néprajzkutató, képzőművész

A kiállítás rendezésében közreműködtek:

Kalmár Ágnes igazgató, Gera Pálné gazdasági koordinátor, Váczi Mária művelődésszervező,
Virágné Laczai Zsóka gyűjteménykezelő és a kiállításrendező csoport tagjai:
Asztalos Balázs, Faul Gyöngyi, Pásztor Zoltánné,
Rácz Károlyné, Tóth Márk, Varga Anikó

Német fordítás: Vass Anikó

A kiállítás támogatói:

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat,
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Nemzeti Kulturális Alapprogram
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
Szőlészeti és Borászati Kutatóintézete, Kecskemét

A gyermekeknek családban, a társadalomban elfoglalt helyéből, életmódjából, játékából
nagyon sok mindent megtudhatunk egy adott történelmi korszakról. Az ő "kis világuk"

mindig tükre, adott esetben görbe tükre a felnőttek világának. Játékaikhoz a felnőttek életéből merítenek ihletet, a *“nagyokat”* figyelgetve, utánozva készülnek fel a felnőttkora, a mindennapi élet megpróbáltatásaira és örömeire. A gyermekélet és a gyermekjáték mintegy esszenciája, foglalatja az egyetemes emberi kultúrának, ahogyan azt N. Bartha Károly is nagyon találóan megállapította: *“A játék a művészetek rokona...”*

**A Munkák és napok,
Paraszi munkák és munkaeszközök kicsiben és nagyban
címmű időszak kiállítás bemutatása**

A Szórákaténusz Játékmúzeum és Műhely Magyarország egyik legnagyobb, több mint 18 000 tárgyat őrző, országos gyűjtőkörű játékmúzeuma. A múzeum páratlanul gazdag gyűjteményére építve, teljességre törekvő kultúrtörténeti kontextusban kívánja bemutatni a magyar nyelvterület gyermekéletét, tárgyi és szellemi *“gyermek-kultúráját”*, annak nemzetiségi és nemzetközi párhuzamaival. A 2003. esztendőben 32.400 látogató tekintette meg a világ különböző részeiről érkezve kiállításainkat, vett részt múzeumi rendezvényeinken. Látogatóink zöme iskoláskorú gyermek.

A Szórákaténusz munkatársai közel 25 esztendeje fáradoznak azon, az országban játéktémával foglalkozó, hasonlóan gondolkodó történésszel, művészettörténésszel, néprajzkutatóval, szociológussal karöltve, hogy a játék-kutatás megkapja méltó helyét a kultúrtörténetünkben, ne legyen annak *“lesajnált”*, mostoha gyermeke, amit maximum, az *“aranyos”* jelzővel illetnek. Ennek jegyében születik minden egyes kiadványuk, kiállításuk, szakmai rendezvényük.

2004. október 15. és 2005. február 28. között megtekinthető MUNKÁK ÉS NAPOK címmű időszak kiállítása is ennek szellemében született. A gyermekek munkába való belenevelődését szolgáló paraszi játékszerek bemutatásán keresztül szeretné segíteni az általános iskolák hon- és népismeret oktatását. Hiszen ez az igény a művészeti iskolák létrejöttével és az Európai Unió csatlakozás kapcsán felértékelődött nemzeti hagyományok ápolásával tovább növekszik. Tudván tudva, hogy ezen tárgy oktatása gyakorlati tevékenységek, élmények nélkül mennyire kevésbé hatékony.

A kiállítás címe mintegy utal az ókori költő Hesziodosz Munkák és napok címmű költeményére, amelyben kifejeződik az a gondolat, ami aztán a paraszi értékrend egyik fő mozgatórugója és ami nélkül nem igazán érthető meg: nem nyugodhatott le a nap hasznos munka nélkül. A létfenntartáshoz reggeltől estig tartó kemény munkára volt szükség, amibe a gyermekeknek is be kellett kapcsolódniuk koruknak és erejüknek megfelelően. A kiállítás másrészről mintegy tisztelgés egyik legnagyobb tudású, kitűnő néprajzi írónk, Tömörkény István előtt, akinek Munkák és napok a Tisza-partján címmel Péter László rendezte sajtó alá 1963-ban 1884 és 1916 között megjelent elsősorban néprajzi témájú cikkei, riportjai és tanulmányait.

A kiállítás egyik fő pillérét, kiemelten fontos részét képezik a gyermekek kreativitását, az interaktív múzeumlátogatást, a játszva tanulást segítő, a kiállításba beépített speciális vitrinek, megérintható tárgymásolatok, gondolkodtató feladatsorok és a vakok és gyengénlátók által is tapintható, szagolható, érzékelhető kiállításrészek. Igyekeztünk látogatóink minden érzékére hatni, hiszen nap, mint na tapasztaljuk, hogy az egyik legnehezebb feladat gyermekek számára kiállítást rendezni. A játéktárgyak mellett archív fotók, idézetek, néprajzi leírások illusztrálják az egyes paraszi munkákat. A múzeumi tárgyak mellett felhasználtunk számos olyan háttértárgyat, amely segíti az adott téma szemléletes bemutatását.

Nagy hangsúlyt fektettünk arra is, hogy a kiállításához megtekinthetőségének ideje alatt múzeumpedagógiai órák kapcsolódjanak. Ezen foglalkozások keretében a hozzánk látogató

csoportok Homokiné Bíbor Anna és Majorosné Belvaracz Ibolya múzeumpedagógusok közreműködésével népmesék, dalok, táncok, közmondások, archív néprajzi filmek és régi tárgyak segítségével, ismerhetik meg a magyar nép hagyományos műveltségének egy-egy szeletét a kender és len feldolgozástól kezdve, a pásztorok rendjén át a kenyérsütésig. Az élmények maradandóságát pedig az órákhoz kapcsolódó kézműves foglalkozáson készült kis tárgyak is erősítik.

A kiállítás főbb egységei

Ki mint vet, úgy arat

A földműves munkák és munkaeszközök

Szőlőben is terem arany

Szőlészeti és borászati

Malom után vasárnap

A malom és a molnárság szerepe a paraszti társadalomban

Vadász sokat fárad, halász ritkán száraz

Vadászati, halászlás, gyűjtögetés, erdölés

Szilaj pásztorok hagyatéka

Pásztorélet

Szó, fon, nem takács

A len és a kender termesztése és feldolgozása

Családi tűzhely

Konyhai munkák és eszközök

Mester-remek

A fazekas

A papucsos

Asztalos, bútorkészítő

Vándorköszörűs, késes